

ลำดับที่ 5

เรื่อง

**THAREUA CARE model: ความสำเร็จของระบบสุขภาพอำเภอสำหรับการดูแลผู้ป่วย
ติดเตียง ด้วยทีม CUP manager เข้มแข็ง**

ผู้วิจัย

**นางญาติกา อีรเวช/นางพเยาว์ ชาลีน้อย/ นางเจษฎา ศรีงาม/ นางสุพัตรา หวานชะเอม/
ดร.บุญสืบ โสโสม**

THARUEA CARE model: ความสำเร็จของระบบสุขภาพอำเภอสำหรับการดูแล
ผู้ป่วยติดเตียงด้วยทีม CUP manager เข้มแข็ง
(THARUEA CARE model: The Successful District Health System
for Care Bed Bound Patients with Strong CUP Manager)

ญาติกา อีรวะ* พเยาว์ ชาลีน้อย* เจษฎา ศรีงาม* สุพัตรา หวานชะเอม** บุญสืบ โสโสม***
*พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ **เจ้าพนักงานสาธารณสุขชำนาญงาน** รพ.ท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
*** พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พระพุทธบาท
ผู้นำเสนอผลงาน: นางญาติกา อีรวะ โรงพยาบาลท่าเรือ

บทนำ: ผู้สูงอายุในอำเภอท่าเรือปีงบประมาณ 2558 จำนวน 7,459 คน คิดเป็นร้อยละ 15.22 ปีงบประมาณ 2559 มีจำนวน 7,683 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 และในปี 2560 มีจำนวน 7,862 คิดเป็นร้อยละ 19.6 ของประชากรทั้งหมดตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากการประเมินโดย ADL มีแนวโน้มเจ็บป่วยและมีโอกาสเป็นผู้ป่วยติดเตียงเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการศึกษานี้จึงต้องการถอดบทเรียนรูปแบบการให้บริการด้วยการพัฒนาระบบสุขภาพอำเภอเพื่อการดูแลผู้ป่วยติดเตียง ของเครือข่ายโรงพยาบาลท่าเรือ และศึกษาผลลัพธ์ของการให้บริการ

วิธีการศึกษา: เป็นการศึกษาเชิงบรรยายแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional descriptive research) ที่ศึกษาแบบผสม (mixed method) ระหว่างเดือนมีนาคม – มิถุนายน 2560 ในพื้นที่อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ให้บริการสุขภาพ ของ CUP ท่าเรือ ผู้นำท้องถิ่น ผู้ดูแลผู้ป่วยติดเตียง (caregivers) ผู้ดูแลผู้ป่วยในครอบครัว (family caregivers) และ ผู้ป่วยติดเตียง รวม 200 คน เก็บข้อมูลด้วยการสอบถามข้อมูลทั่วไปของประชากร แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า (2Q 9Q และ 8Q) แบบวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง แบบสอบถามความรู้ทางสุขภาพ (Health literacy) แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม รวมถึงข้อมูลเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลลัพธ์: ผลการศึกษา ได้รูปแบบ THARUEA CARE model ที่ประกอบด้วยทีมผู้จัดการระดับอำเภอ (T: Team CUP Manager) ที่เป็นคลังสมองขับเคลื่อนระบบสุขภาพอำเภอ โดยบูรณาการแนวคิดการให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (H: Humanistic Care) การจัดการในระดับพื้นที่ในภาพโซน (A: Area Manager) ทั้งนี้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้รายกรณีร่วมกับทีมหมอครอบครัวเป็นประจำทุกเดือน (R: Reflective learning) เสมือนเป็นทีมเดียวกัน (U: Unity) โดยกำหนดค่านิยมร่วมคือ One Cup One Team Best Future มีการประเมินผลการเรียนรู้เป็นระยะแบบเรียนรู้จากการทำงาน (E: Evaluation with learning by doing) และ สร้างคุณค่าให้กับทีมสุขภาพ (A: Appreciation) ส่วนผลลัพธ์ของการดูแล (CARE) ได้แก่

1. Clever Person: C ได้แก่ (1) ผู้ให้บริการสุขภาพเก่งขึ้น (2) มีความรอบรู้ทางสุขภาพมากขึ้น โดยผู้ดูแลในครอบครัว มีความรอบรู้ทางสุขภาพด้านการตัดสินใจค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ 19.52 (SD = 2.36) ด้านการลงมือปฏิบัติ ค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด 23.58 (SD = 2.87) ส่วนผู้ดูแล (caregivers) ด้านการตัดสินใจ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดคือ 21.25 (SD = 2.49) ด้านการลงมือปฏิบัติ ค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด 25.17 (SD = 3.41) (3) ความมีคุณค่าในตนเองสำหรับผู้ดูแลผู้ป่วยใหม่ในครอบครัว พบว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง มีค่าเฉลี่ยใน

ภาพรวมอยู่ในระดับมากคือ 43.00 (SD = 6.84) ส่วนรายข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยสุดคือ ความมีคุณค่าในตนเองด้านการรับรู้ว่าคุณภาพแข็งแรง โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.33 (SD = 1.37) สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่พบว่าผู้ดูแลที่เปราะบาง เป็นผู้สูงอายุ มีโรคประจำตัว ที่กล่าวถึงการดูแลผู้ป่วยติดเตียงว่า “ต้องสุขภาพแข็งแรง อยู่ในวัยทำงาน ไม่ใช่เตี้ยอ้วนค่อม” ส่วน ด้านผู้ดูแลผู้ป่วยติดเตียงรายเก่าในครอบครัว พบว่า ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากคือ 43.79 (SD = 5.49) นอกจากนี้ในผู้ดูแลผู้ป่วยติดเตียงประจำในหมู่บ้าน พบว่า มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดคือ 44.67 (SD = 5.19) สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่พบว่า “ภูมิใจ และได้บุญ”

2. Achieved Quality Care: A ด้านผู้ป่วยติดเตียงรายใหม่ พบว่าไม่มี readmitted ไม่มีภาวะซึมเศร้าและไม่มีภาวะแทรกซ้อน ได้แก่ แผลกดทับ การติดเชื้องูทางเดินปัสสาวะ การติดเชื้อที่ปอด ท้องผูก ข้อติด ข้อไหล่หลุดและ **ด้านผู้ป่วยติดเตียงรายเก่า** จำนวน 78 คน พบว่า(1) ไม่มีผู้ป่วย readmitted ไม่มีภาวะซึมเศร้า (2) ภาวะแทรกซ้อน ได้แก่มีผู้ป่วยมีแผลกดทับทั้งหมด 15 คนผลพบว่าแผลดีขึ้น 14 คน คิดเป็นร้อยละ 93.3 และแผลไม่ดีขึ้น 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 ซึ่งเป็นผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้ายที่ญาติไม่ต้องการให้ผู้ป่วยพลิกตะแคงตัว ทั้ง 78 คน ร้อยละ 100 ไม่มีการติดเชื้องูทางเดินปัสสาวะ ไม่มีการติดเชื้องูที่ปอด มีภาวะท้องผูก 11 คน แต่ผู้ดูแลสามารถดูแลได้ ตลอดจนไม่มีภาวะข้อติดเพิ่มขึ้น และไม่มีข้อไหล่หลุด คิดเป็นร้อยละ 100 (3) มีระดับความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน(ADL)เพิ่มขึ้นรายเก่า 41 คน คิดเป็นร้อยละ 52.6 รายใหม่ 3 คนคิดเป็นร้อยละ 50

3. Resource Sharing: R ได้แก่ (1) มีการฝึกอบรมผู้ดูแลหลักสูตร 70 ชั่วโมง จำนวน 75 คน ที่มาจากทุกพื้นที่ของ CUP (2) มีศูนย์การดูแลต่อเนื่อง (Continuing of Care: COC) อยู่ที่โรงพยาบาล (3) มีกองทุนผู้ป่วยที่มีภาวะพึ่งพิงทั้งใน CUP และ รพ.สต.จากการจัดตั้งของทีมท้องถิ่น (4) มีชมรมเดินเพื่อสุขภาพ รณรงค์สร้างเสริมสุขภาพเพื่อลดจำนวนผู้ป่วยติดเตียง (5) สโมสรโรตารีบริจาคอุปกรณ์การแพทย์ที่จำเป็น และ (6) เจ้าคณะอำเภอร่วมกับกิ่งกาชาดอำเภอบริจาคเครื่องอุปโภคบริโภค

4. Essential care: E เป็นการดูแลที่เกิดขึ้นตามบริบทที่จำเป็น โดยเกิดนวัตกรรมต่างๆ ในการดูแล ได้แก่ (1) การประยุกต์อุปกรณ์ตรวจฝ่าเท้า (monofilament) ที่ทำจากเอ็นตกลปลา (2) รถเข็นปรับตามขนาดผู้ป่วย (3) เตียง Summer Dream ลดแผลกดทับ (4) การสร้างเสริมอาชีพให้กับผู้ดูแลในครอบครัว โดยได้รับการสนับสนุนจากบริษัทโอสถสภา (5) การใช้น้ำผึ้งดูแลแผลกดทับ (6) การประยุกต์อุปกรณ์การดูแลเพื่อป้องกันแผลกดทับ และ (7) ผู้ดูแลมีความสุขที่ได้พบปะเสริมพลังซึ่งกันและกัน

สรุปและข้อเสนอแนะ: จากการทบทวนวิจัย พบว่าระบบสุขภาพของอำเภอท่าเรือมีการดำเนินงานตามรูปแบบ THARUEA CARE model ซึ่งมี CUP Manager เป็นทีมคลังสมองในการวางแผนทางในการขับเคลื่อนระบบสุขภาพอำเภอให้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงระบบงานให้เกิดคุณภาพ ให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือทีมสุขภาพระดับตำบล จนเกิดผลลัพธ์ของการดูแลผู้ป่วยที่มีคุณภาพ และควร (1). นำผลวิจัยมาปรับปรุงระบบสุขภาพอำเภอท่าเรือ (2) เพิ่มความรู้ทางสุขภาพใน caregivers และ อาสาสมัครประจำครอบครัว เพื่อให้ประชาชนเกิด self care (3) สสจ.ควรสนับสนุน Cup Manager ให้เข้มแข็ง เพื่อขับเคลื่อน DHS ในอำเภอที่มีบริบทคล้ายคลึงกับอำเภอท่าเรือ